

Componisten info:

THEO VERBEY

INHOUD:

Biografie

Essay: *De grammatica van het luisteren* –
Frits van der Waa

Composities

Perscitaten

Bibliografie

Compact discs

BIOGRAFIE

Theo Verbey werd op 5 juli 1959 in Delft geboren.

Opleiding

Van 1978 tot 1984 studeerde hij aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag: muziektheorie bij Hein Kien en Diderik Wagenaar en compositie bij Peter Schat en Jan van Vlijmen. Daarnaast volgde hij in 1992 de ISCM zomercursus in Polen, in 1984 de Darmstädter Ferienkurse en in 1998 de cursus Digital Recording & Mixing aan het College of Multimedia in Amsterdam. In 2002 volgde hij de cursus koördirectie van de SNK.

Activiteiten

Sinds 1984 is hij docent aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Daarnaast is hij sinds 1995 docent instrumentatie en compositie aan het Conservatorium van Amsterdam. In 1993 en 1997 was hij jurylid van de Internationale Compositiewedstrijd Koningin Elisabeth te Brussel en in 1998 van het Nationale Compositieconcours van Tapei (Taiwan). In 2001 was Verbey zowel gastdocent aan het Royal College of Music in Londen als composer-in-residence tijdens het Europäisches Musikfest Münsterland.

Uitvoeringen

Zijn werk werd uitgevoerd door vrijwel alle Nederlandse orkesten, waaronder ook het Koninklijk Concertgebouworkest, het Residentie Orkest, het ASKO Ensemble, het Schönberg Ensemble, het Nieuw Ensemble, het Radio Kamerorkest en Nieuw Sinfonietta Amsterdam. Dit gebeurde o.l.v. dirigenten als Riccardo Chailly, Oliver Knussen, Markus Stenz, Christopher Hogwood, Robert Spano, Hans Vonk, Lev Markiz, Reinbert de Leeuw, Lucas Vis, Ed Spanjaard, Jurjen Hempel en Jan Stulen. Buitenlandse ensembles die zijn werk hebben uitgevoerd waren: London Sinfonetta o.l.v. David Atherton, Ensemble Musikfabrik o.l.v. Joh. Kalitzke, Bochumer Symphoniker o.l.v. Jacq. van Steen, The New Japan Philharmonic Orchestra o.l.v. Tetsuji Honna, Tanglewood New Music Ensemble o.l.v. Robert Spano, Esprit Orchestra Canana o.l.v. Alex Pauk, Absolute Ensemble New York o.l.v. Kristjan Järvi, Psappha North England o.l.v. Nicholas Kok. Verbey was te gast op festivals als Donaueschinger Musiktage 1992 (Duitsland), Tanglewood New Music Festival 1993 (USA), Holland Festival 1996, Ultimate Festival Oslo 1996 (Noorwegen), Music Tapei 1998 (Taiwan), Huddersfield Contemporary Music Festival 1999 (Engeland).

Prijzen

Bij het voltooien van zijn studie, in 1985, ontving Theo Verbey de Prijs voor Compositie. In 1987 werd hem de Aanmoedigingsprijs Muziek van het Amsterdams Fonds voor de Kunst toegekend voor *Aura*.

Theo Verbey

Photograph by Teo Krijgsman Amsterdam

De grammatica van het luisteren

In een beroemd verhaal van de Argentijnse schrijver Jorge Luis Borges is sprake van de Aleph, 'de plaats waar, zonder in elkaar over te lopen, alle plaatsen van de wereld samenkomen, vanuit alle hoeken gezien'. In de muziek van Theo Verbey is een zelfde streven naar alomvattendheid zichtbaar. Zijn oeuvre is minder duizelingwekkend, ook minder compact van diameter dan de twee of drie centimeter die de schrijver de Aleph toedichtte, maar zeker even Borgesiaans in zijn caleidoscopische rijkdom en zijn veelvoud aan verwijzingen, om te beginnen naar het werk van Borges: de titels van *De Peryton* en *De Simorq* zijn ontleend aan diens Boek der Denkbeeldige Wezens.

'Ik probeer een soort muziek te componeren die bijna tot op het verzadigingspunt beïnvloed is: niet door vijftig jaar traditie, maar door honderden jaren,' zei Verbey al in 1992. De talrijke stukken die hij nadien heeft gecomponeerd bevestigen dat zijn dialoog met het verleden er alleen maar labryntischer en intensiever op is geworden. In zeker opzicht is Verbey te vergelijken met de Amerikaan John Adams, die even naarstig invloeden opzoekt en opzuigt zonder daarbij zijn eigen identiteit te verloochenen, maar uiteraard gaat de vergelijking niet volledig op. Adams' muziek wortelt in het minimalisme, die van Verbey veeleer in de door getalsstructuren beheerste seriële muziek, zelfs al heeft ze in de loop der jaren aanmerkelijk aan consonantie gewonnen. In de klankgeving van een vroeg werk als *Inversie* (1987) is nog duidelijk de invloed van Boulez te bespeuren, en tot op de dag van vandaag is zijn muziek gegrondvest op stelsels van numerieke verhoudingen - een denktrant die rechtstreeks voortkomt uit die van de jaren vijftig en zestig, al is het klinkend resultaat totaal verschillend.

Verbey heeft deze werkwijze fractal-techniek gedoopt, naar de complexe figuren die ontdekt zijn door de Pools-Franse mathematicus Benoît Mandelbrot, waarvan de contouren zich tot in oneindige micro-niveaus herhalen (opnieuw een beeld dat ontleend had kunnen zijn aan een Borges-verhaal). Verbeys getalsstructuren zijn weliswaar minder diep vertakt en gebaseerd op simpele getalsverhoudingen, maar evengoed bestaan de ritmische netwerken die hij daaruit afleidt dikwijls uit vijf tot zes lagen - die reiken van de proporties tussen de afzonderlijke delen tot de verhoudingen tussen notenwaarden.

Het resultaat van deze methode is dat Verbey in staat is tot allerlei vormen van muzikale mimicry zonder daarbij zijn eigen identiteit prijs te geven. In zijn *Fractal Symphony* mag middeleeuwse polyfonie opduiken, in zijn *Trio* mag de zwaan uit Saint-Saëns' Carnaval des Animaux rondzwemmen, in *Schaduw* mag de tango-muziek van Piazzolla rondspoken, of een hommage-citaat aan Claude Vivier, zijn muziek blijft altijd herkenbaar, met haar kenmerkende asymmetrische swing, haar verweving van voor- en achtergrond, haar heldere geleidingen en haar veelal mozaïek-achtige opbouw.

Verbey streeft ernaar de verworvenheden van het modernisme te verzoenen met die van de traditie, en te komen tot een wijze van componeren die meer beantwoordt aan wat hij omschrijft als de 'grammatica van het luisteren'.

Met dat al tekent zich in zijn oeuvre een duidelijke voorkeur af voor klaarte en distantie. Verbeys universum heeft meer verwantschap met dat van concieze klokkenmakers als Reich, Ravel en Stravinsky dan met dat van teutoonse bulderbasten als Reger, Rihm of Stockhausen. Hij is niet wars van grote gebaren, climaxen of dramatiek, maar houdt het hoofd koel en voor zover emotie een rol speelt is dat een allereerst door de luisteraar toegevoegde waarde.

Diezelfde voorkeur voor transparantie tekent zich ook af in zijn instrumentatiekunst, die er altijd op gericht is zowel het oor te behagen als de structuur te verhelderen. Tekenend voor het laatstgenoemde, en voor de analyticus die Verbey ook is, is zijn veelgespeelde orkestbewerking van Alban Bergs *Sonate opus 1*, waarin hij de in zwart-en-witte toetsen verknoopte thematische verbanden uitlicht door ze kleur en contrast te geven.

'Elke taal is een alfabet van symbolen waarvan het gebruik een verleden vooronderstelt waaraan de gespreksgenoten deel hebben,' schrijft Borges in *De Aleph*. Het mooie aan Verbeys muziek is dat ze geen gespreksgenoot uitsluit. Weliswaar geeft ze haar rijkdommen eerder prijs aan degenen die in staat zijn de referenties aan verschillende tradities uit heden en verleden te ontwaren, maar ze is evenzeer toegankelijk voor de luisteraar die zich op niets verlaat dan zijn oor - want dat is ook in eerste en laatste instantie het baken van de componist.

© 2006 Frits van der Waa

COMPOSITIES

orkest/
kamerorkest/
groot ensemble

Alliage (1997)
Tijdsduur: 25'
4444 6431 timp 4perc 2hp pf str(16.14.12.10.8.)

Aura (1985; rev. 1989)
Tijdsduur: 42'
1231 2131 vl 2vla 3vc cb

Conciso (1996)
Tijdsduur: 9'
2020 2000 perc hp pf 4vl 2vla 2vc cb

Expulsie (Parts I/IV) (1988; rev. 1990)
Tijdsduur: 22'
1131 1211 2perc hp pf str(3.2.1.1.)

Fractal symphony (2004)
Tijdsduur: 30'
3333 4431 4perc hp pf str(16.14.12.10.8.)

Notturmo (1995)
Tijdsduur: 12'
0100 2000 4vl 2vla 2vc cb

Pavane oubliée, for harp and strings (1995)
Tijdsduur: 10'
str(6.6.4.4.2.) hp-solo

Produkt, für Kammerensemble (1992)
Tijdsduur: 11'
1111 1110 2perc hp g el.org pf 2vl vla vc cb

Schaduw (2002)
Tijdsduur: 18'
2vl vla vc 2perc str(6.6.4.4.2.)

De Simorq (1989)
Tijdsduur: 12'
1020 1000 vibr hp pf 2vl vla vc cb

Tegenbeweging (Contrary motion) (1986)
Tijdsduur: 11'
4343 4331 timp 5perc 2hp pf(cel) str(14.12.10.8.6.)

Triade (1991; rev. 1994)
Tijdsduur: 20'
2222 2000 perc hp str(6.6.4.4.2.)

kamermuziek

Chaconne (1988; rev. 1997)

Tijdsduur: 6'

vl vla vc

Contractie (1987)

Tijdsduur: 11'

fl cl-b pf

Duet (1992)

Tijdsduur: 3'

2trp

Fandango (1998)

Tijdsduur: 9'

4rec

Hommage (1993)

Tijdsduur: 2'

fl

Inversie (1987; rev. 1987)

Tijdsduur: 9'

fl-a cl vibr cymb hp g man pf vla cb

Lenteregen (2001)

Tijdsduur: 8'

2vl vla vc

Passamezzo (1991; rev. 1994)

Tijdsduur: 8'

4sax

Perplex (2004)

Tijdsduur: 14'

fl cl vibr pf vl vc

De Peryton (1990)

Tijdsduur: 14'

fl ob eh cl cl-b fg h

Sestetto (1998)

Tijdsduur: 18'

fl hp 2vl vla vc

Sospeso (1999)

Tijdsduur: 6'

8perc

Trio (1999)

Tijdsduur: 20'

vl vc pf

vocale muziek

Sechs Rilke-Lieder (1998)

Tijdsduur: 24'

- version for bar pf
- bar 2222 2000 perc hp str(6.6.4.4.2.)

Whitman (1992)

Tijdsduur: 7'

sopr 4343 4331 timp 5perc 2hp pf str(16.14.12.10.8.)

instrumentaties

Beethoven, Ludwig van

Sonata (1983)

Tijdsduur: 20'

2vl vla vc

Berg, Alban

Sonate opus 1 (1984)

Tijdsduur: 11'

3333 4331 timp perc hp str

Musorgskij, Modest

Song cycle the nursery (1994)

Tijdsduur: 14'

sopr 2222 2000 perc hp str(6.6.4.4.2.)

Song cycle without sun (1989)

Tijdsduur: 15'

voice 2022 2000 str(6.6.4.4.2.)

Songs and dances of death (1994)

Tijdsduur: 21'

voice 2perc pf str (6.6.4.4.2.)

Ravel, Maurice

Trois chansons (1990)

Tijdsduur: 10'

fl 2cl cl-b h hp pf str(1.1.1.1.)

Stravinsky, Igor

Sonata for two pianos (1983)

Tijdsduur: 11'

fl ob cl fg vl vc

PERSCITATEN

Theo Verbeys orkestratie van Alban Bergs *Sonate voor piano*, Op. 1 (1908) klonk Mahleriaans meeslepend. De klankpracht werkt niet alleen overrompend, maar ook verhelderend aangaande Bergs romantische wortels.
(Jochem Valkenburg, NRC Handelsblad, 16 september 2005)

Fractal symphony:

Ook voor de componist is het een uitdaging op basis van een ingewikkelde grondslag muziek te schrijven die in één keer begrepen en genoten kan worden. Hierin is Theo Verbey in zijn *Fractal symphony* in hoge mate geslaagd. Het vijfdelige werk wist de volle dertig minuten te boeien.
(Kees Arntzen, Trouw, 31 januari 2005)

Alliage:

Getuige *Alliage*, het vijfdelige orkestwerk dat Hans Vonk met het Concertgebouw in première bracht, is dat contrast nog altijd karakteristiek, evenals de uitzonderlijke kwaliteit van zijn orkestratiekunst.
(Erik Voermans, Het Parool, 29 november 1999)

Produkt:

Hoewel Theo Verbey (1959) voor bepaalde structuren gebruik maakt van de wiskundige 'fractal theorie' [...], is zijn muziek altijd merkbaar 'met het oor' gecomponeerd. Dit in combinatie met een feilloos gevoel voor welluidende instrumentatie, worden zijn recente werken gekenmerkt door een heel eigen geluid. Zijn *Produkt* (1992) dat zaterdagavond voor het eerst in Nederland werd uitgevoerd door het ASKO Ensemble onder Oliver Knussen, is daarvan een overtuigend voorbeeld. De weldadige beknoptheid, met fraai in het geheel opgenomen soli voor de houtblazers werd kennelijk ook door het publiek op waarde geschat en met ovationeel applaus beloond.
(Ralph Degens, Trouw, 5 december 1994)

Produkt, geschreven voor het Ensemble Musikfabrik (première op de Donaueschinger Musiktage, 1992) maakt ondanks de strenge structurering een ongekend speelse indruk, het derde deel klinkt zelfs baldadig. [...] Verbey kent het geheim van een *sprekende* ornamentiek.
(Ernst Vermeulen, NRC Handelsblad, 5 december 1994)

Inversie:

Met alle gevaren die aan analogieën kleven, leek *Inversie* van Theo Verbey in idee 'een kamermuzikale afgeleide van een eigen orkestwerk' en in klank op Boulez' meesterwerkje *Dérive*. Een doordachte *tutti*-klank, zowel qua samenklank als instrumentgebruik, maar het stuk verloor na het flitsende begin toch iets aan spanning.
(Paul van Emmerik in: Parool, 1 april 1987)

Serenade voor blazers, slagwerk en piano:

Enorm succes beleefde de *Serenade voor blazers, slagwerk en piano*, een opmerkelijke compositie van het 16-jarige orkestlid Theo Verbey. Directeur Pierre van Hauwe [van de afdeling Muziekschool van het Delftse Kreativiteitscentrum], die zoals gewoonlijk de programmaonderdelen aan elkaar praatte, bood de jonge componist terecht een bloemenhulde aan en complimenteerde zijn in de zaal aanwezige moeder met haar talentvolle zoon.
(Delftsche Courant, 8 oktober 1975)

BIBLIOGRAFIE

Artikelen van de componist

- 1997 Pre-composition in Passamezzo / an analysis by Theo Verbey
In: Key Notes. - Vol. 31 nr. 1 (mrt. 1997); p. 17-19

Artikelen over de componist

- 1990 Het rekenwerk mag niet te horen zijn / P. Luttikhuis
In: NRC Handelsblad, 30 nov. 1990
- 1992 Laveren in nauw vaarwater / F. van der Waa
In: De Volkskrant, 20 mrt. 1992
Interview n.a.v. première van *Triade*
- Composer Theo Verbey: a subtle innovator / J. Oskamp
In: Key Notes. - Nr. 26 (1992/3); p. 17-19
- 1994 Water met een bruistablet; de twee gezichten van Theo Verbey's Inversie /
P. van Deurzen
In: Mens & Melodie. - Vol. 49 nr. 6 (juni 1994); p. 360-366
- 1995 Componeren in stilte; Theo Verbey, componist / K. van Ingen Schenau
In: Preludium. - Vol. 54 nr. 3 (nov. 1995); p. 14-15
- 1997 "Uitvoerende musici hebben de absolute macht; ik probeer daar als componist
iets op terug te veroveren"; interview met Theo Verbey / M[ichael] C[ley]
In: Maandagenda Vredenburg. - Vol. 19 nr. 8 (apr. 1997); p. 12
- Verbey: "Is Hollandse rouwdouwerigheid onontkombaar?" / Emile Wennekes
In: NRC Handelsblad, 1 april 1997
- 1998 Componist Theo Verbey wil zich niet laten kronen / Bas van Putten
In: Vrij Nederland, 11 apr. 1998; p. 26-28
Interview n.a.v. *Alliage*
- 1999 Verbey mist gevoel van avantgarde / Paul Janssen
In: Het Parool, 26 jan. 1999
Interview n.a.v. *Sechs Rilke-Lieder*
- Concertgebouworkest speelt *Alliage* van Theo Verbey / Emile Wennekes
In: Donemus Info, okt./nov. 1999; p. 1-2
- Beter dan de afzonderlijke componenten: *Alliage* van Theo Verbey / Emile
Wennekes
In: Preludium. - Vol. 58 nr. 3 (nov. 1999); p. 12-14
- Afschaven, weg, inkorten, indikken / Pay-Uun Hiu
In: Volkskrant, 18 nov. 1999

- 2001 3rd Europäische Musikfest Münsterland, Germany: Theo Verbey to be
composer-in-residence / Mirjam Zegers
In: Trackings. – Vol. 3 nr. 2 (Spring 2001); p. 3
- 2003 Nieuw werk van Theo Verbey: schaduw of spiegelbeeld / Thea Derks
In: OORsprong. – Vol. 4 nr. 1 (febr. 2003); p. 4-6

COMPACT DISCS

Alban Berg: *Sonata op. 1, arr. for orchestra*
Royal Concertgebouw Orchestra, cond. Riccardo Chailly

- Decca 448.813.2

Alban Berg: *Sonata op. 1, arr. for orchestra*
The Hague Residentie Orchestra, cond. Jac. van Steen

- Opus 89

Duet
Inversie
Contractie
Expulsie
Hommage

Alban Berg: *Sonata op. 1, arr. for orchestra*
Peter Masseurs and Hendrik Jan Lindhout, trumpet
Nieuw Ensemble, cond. Ed Spanjaard

Het Trio

Asko Ensemble, cond. David Porcelijn

Eleonore Pameijer, flute

Royal Concertgebouw Orchestra, cond. Riccardo Chailly

- CV 31

Fractal Symphony

Piano Concerto

Clarinet Concerto

The Hague Residentie Orchestra, cond. Etienne Siebens

Ellen Corver, piano, Netherlands Radio Philharmonic Orchestra, cond. Jaap van Zweden

Sjef Douwes, clarinet, Rotterdam Philharmonic Orchestra, cond. Markus Stenz

- Et'cetera KTC-1344

Hommage

one of the musical 'comments' on Telemann's Fantasias.

The CD includes 12 Fantasias, and 10 comments written by 10 Dutch composers.

Eleonore Pameijer, flute

- Attacca Babel 9478

Passamezzo

Aurelia Saxophone Quartet

- NM Classics 92053

Pavane oubliée

Godelieve Schrama, harp

Netherlands Radio Chamber Orchestra, cond. Micha Hamel

- NM 92077

Triade

Notturmo

De Peryton

Sunless

Conciso

Pauline Oostenrijk, oboe

Marion del Campo, mezzo soprano

Netherlands Radio Chamber Orchestra, cond. Mark Foster

- CV 66

Trio

Osiris Trio

- NM 92132

